

„Евроатлантически измерения на националната сигурност и приносът на България за укрепване на сигурността в региона след 2015 г.“

(Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ -

12 декември 2013 г.)

Виолина Кехайова

Уважаеми участници,

Уважаеми дами и господа,

Темата за Евроатлантическите измерения на националната сигурност и приносът на България за укрепване на сигурността в региона след 2015 г. е от изключително значение днес, когато сме изправени пред една изключително динамична среда за сигурност, и в същото време се борим с феномена на намаляващите бюджети за отбрана на държавите от Евро-атлантическата общност.

Република България като страна член на НАТО и ЕС споделя както ценностите така и предизвикателствата, пред които са изправени двете организации. Евроатлантическите съюзници днес са изправени пред стратегическа среда, характеризираща се с динамичност, комплексност, наситеност с трудно предвидими и асиметрични рискове и заплахи. Както в последната Стратегическа концепция на НАТО¹ и в Европейската стратегия за сигурност², така и в Стратегията за национална сигурност на България като страна-членка и на двете организации са идентифицирани идентични заплахи за сигурността, а именно: тероризмът, разпространението на оръжия за масово унищожение (ОМУ), регионалните конфликти и т.н.

В периода до 2015 г. се превдига да се запази комплексният характер на средата за сигурност, като тя ще се формира под въздействието на кризисните процеси в Близкия Изток и Северна Африка, нестабилността в Афганистан, замразените конфликти в различни части на света, глобалните финансови, хуманитарни и демографски проблеми. Освен запазването на сложността на стратегическата среда, се предвижда тенденцията за ограничаването на бюджетите за отбрана на страните от евроатлантическото пространство да продължи. Натискът върху военните разходи се

---

¹ НАТО има 7 стратегически концепции: 1) 1949 г. 2) 1952 г. 3) 1957 г. 4) 1968 г. 5) 1991 г. 6) 1999 г. и 7) Новата стратегическа концепция от Лисабон- 2010 г.

² Европейската стратегия за сигурност, приета през 2003 г. е единственият стратегически документ на ЕС, засягащ сферата на сигурността.

обуславя от световната икономическа криза, която пренасочва ресурсите към сектори като здравеопазване, образование и пенсионно осигуряване, като отбранителният сектор остава ресор с по-ниска приоритетност. Този рестриктивен натиск върху бюджетите за отбрана не позволява на нито една страна да се справи самостоятелно с широкия спектър на съществуващите рискове и заплахи. В този смисъл, сигурността на отделните държави в голяма степен зависи от тяхната интегрираност и съюзнически ангажименти.

Многонационните решения в областта на изграждане на отбранителни способности се явяват като възможност за постигане на баланс между високото ниво на амбиция и натискът върху разходите за отбрана т.е. дава се възможност да градим и поддържаме отбрана с по-малко средства. Тези иновативни решения са добре известни като „Интелигентна отбрана“ (Smart Defense) на НАТО и „Обединяване и споделяне“ (Pooling and Sharing) на ЕС, като усилията на държавите от евроатлантическото пространство трябва да бъдат насочени към ефективната им употреба.

Сътрудничеството в областта на изграждането на способности е посочено като приоритет в Стратегическата концепция на НАТО, където ясно е посочена необходимостта от взаимно подпомагане и допълване в развитие на способностите с ЕС. Страните, които членуват едновременно в НАТО и ЕС притежават само един комплект сили, които трябва да бъдат използвани по най-ефективен начин за военните операции и на двете организации. В този смисъл многонационалните инициативи напълно кореспондират с формулираната в Стратегията за национална сигурност на Р. България стратегическата цел на отбранителната политика, която е „защита и утвърждаване на националните интереси чрез развитие, усъвършенстване и използване на адекватни отбранителни способности и изграждане на **единен комплект оперативно съвместими въоръжени сили**, способни да изпълнят целия обем от задачи, породени от тенденциите в развитието на геостратегическата среда на сигурност”³.

В момента България участва успешно в 6 проекта от инициативата на НАТО-„Интелигентна отбрана”, като сме водеща страна по проекта „Ролята на жените в сигурността и отбраната”. В рамките на инициативата на ЕС „Обединяване и споделяне”, България участва в 4 проекта, които са: Европейски флот за въздушен транспорт (EATF), Мрежа за Наблюдение на морските пространства (MARSUR),

---

³ чл.140. от Стратегията за национална сигурност на Република България.

Инициатива за изграждане на многонационални модулни медицински формирования (M3Units) и Проект за закупуване на сателитни комуникации в Европейската агенция по отбрана (European Satellite Communication (SATCOM) Procurement Cell)⁴.

Важно е да се отбележи, че многонационалните инициативи не са нещо свършено ново. В НАТО вече има повече от 20 успешни примера за двустранно и многостранно споделяне на ресурси при създаването на способности. Белгия и Холандия от години дават добър пример за успешно сътрудничество в подготовката, оперативното използване и материално-техническото осигуряване на своите фрегати и противоминни кораби. България също участва в многонационални инициативи, някои от тях далеч преди да се обяви инициативата „Интелигентна отбрана”. Такова е участието в Програмата за стратегически въздушни превози, Програмата за съюзно земно наблюдение и Многонационалните мирни сили в Югоизточна Европа.

Участието ни в проектите “Интелигентна отбрана” и “Обединяване и споделяне” са без алтернатива и разкриват нови възможности за интегриране на условията при нарастващия натиск върху бюджетите за отбрана.

Ефективното участие в тези многонационални инициативи може да спомогне за изграждането на интегриран модел на системата за национална сигурност, основаващ се на балансирани способности. От значение е да се отбележи и протичащият в момента Стратегически преглед на системата за сигурност и отбрана. Иницирането на този мащабен процес, който трябва ясно да разпредели отговорностите между отделните институции по отношение на сигурността е показател за наличие на желание за постигане на т.нар. интегриран модел на системата за национална сигурност.

В заключение, целта на България като държава днес и за периода до и след 2015 г. е да продължава активно да участва във формите на политиките по сигурността и отбраната в НАТО и ЕС и да осигури адекватен принос към тяхното реализиране в операциите, отбранителните инициативи и процесите на трансформация и реформи. В този контекст важно направление за съсредоточаване на усилията е изпълнението на поетите ангажименти по инициативите Интелигентна отбрана и Обединяване и споделяне, като предстои приоритизиране участието ни в проектите, с цел поемане на финансово реалистични ангажименти.

Благодаря за вниманието!

---

⁴ Участието на България по проектите на инициативата „Обединяване и споделяне” са изведени от Доклад за състоянието на отбраната и въоръжените сили на Република България” за 2012 г. - с. 37